

Kader Ve Esrarı Allâh Teâlâ, varlıkları bir kaderle yaratır ve o kaderle yürütür. Hayat yollarındaki hâdiselerin izleri, hakîkatte kader çizgileridir. Ay, güneş, yıldızlar, nebâtlar, insanlar, hayvanlar vs. bütün varlıkların seyri, bu kader programı muhtevâsındadır. Dalından düşen bir yaprak dahî bu programdan hâriç değildir. Şâyet varlıklar kader programına tâbî olmasaydı, kâinâtta büyük bir anarşi meydana gelirdi. Her sanat eseri, sanatârının kudret ve imkânına göre vücûd bulur. Meselâ bir ressam tablosunu, bir hattat hat eserini, kendi irâde ve kâbiliyetine göre oluşturur. Allâh (c.c)’ da, kâinâtın yaratılışından yok oluşuna kadar orada sergileyeceği kudret akışlarını, bir san'at hârikası olan insandaki sır ve hikmetleri, diğer canlıların doğumundan ölümüne kadar sahip olacağı husûsiyetleri ilâhî irâdesiyle ezelde takdîr ve tesbît eylemiştir. İşte kader, ilâhî irâdenin mahsûlü olan bu tanzim keyfiyetinin adıdır. Bu hakîkati Cenâb-ı Hak âyet-i kerîmelerde şöyle ifâde buyurur: اِنَّاكُلَّشَىْءٍخَلَقْنَاهُبِقَدَرٍ "Biz her şeyi bir ölçüye göre (kader ile) yarattık!" (Kamer, 54/ 49) مَااَصَابَمِنْمُصيبَةٍفِىالْاَرْضِوَلَافىاَنْفُسِكُمْاِلَّافىكِتَابٍمِنْقَبْلِاَنْنَبْرَاَهَااِنَّذلِكَعَلَىاللّهِيَسيرٌ "Yeryüzünde vukû bulan ve sizin başınıza gelen herhangi bir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta yazılmış olmasın. Şüphe siz bu, Allâh'a göre kolaydır." (Hadîd, 57/22) Kısaca Allâh Teâlâ'nın, henüz olmamış hâdiseleri evvelden bilip tertiplemesi ve levh-i mahfuzda tesbît etmesi "kader"; tesbit ettiği şekilde sırası geldikçe tahakkuk ettirmesi de "kazâ"dır. Cenâb-ı Hakk'ın, meydana gelecek hâdiseleri daha gerçekleşmeden "ilim" sıfatıyla bilmesi, ulûhiyyetinin muktezâsıdır. اَنَّاللّهَيَعْلَمُمَافِىالسَّموَاتِوَمَافِىالْاَرْضِوَاَنَّ

[illegible]

ömür süresi, cinsiyet, milliyet, kâbiliyet gibi insanın müdâhale edemediği hususlar, kader-i mutlak muhtevâsına dahildir. İnsanoğlu, zarûreten tâbî olduğu bu fiillerden mes'ûl değildir. Cenâb-ı Hak, kuluna verdiği imkânlar nisbetinde onu mes'ûl kılar. Bundan dolayı insanın irâdesi dışında meydana gelen fiillerde, ne mükâfât ne de mücâzât vardır. Nitekim oruçlu bir kimsenin irâdesi dışında, unutarak yeyip içmesi orucu bozmaz ve bu sebeple herhangi bir cezâtahakkuk etmez. Allâh Teâlâ, imtihana tâbî ve sorumlu bir varlık olması sebebiyle insan nefsine, fık ve takvâ esaslarını koymuş; irâdesini her iki tarafa da serbestçe kullanabilmesi husûsunda, kendisine tercih hakkı tanımıştır. Cenâb-ı Hak, âyet-i kerîmede; لَا

يُكَلِّفُ

اللّهُ

نَفْسًا

اِلَّا

وُسْعَهَا "Allâh her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar."

(Bakara,2/286) buyurduğu vechile, insanoğluna tâkatinden fazlasını yüklememiştir.

Tâkati olduğu hâlide gereğini yapmayıp kadere yüklenmek, kişinin gaflet ve cehâletinin eseridir. Hayır ve şerr Allah’tandır “Cibril Hadisi” diye meşhur olan hadiste Efendimiz (a.s)’e soru soran şahıs: قال:

فأخْبِرْنِى

عنِ

الايمَانِ.

قال: أنْ

تُؤْمِنَ

بِاللّهِ

وَملاََئِكَ

78;ِهِ

وَكُتُبِهِ

وَرُسُلهِ

وَاليَوْمِ

الاخِرِ،

وَتُؤمنَ

بالْقَدَرِ

خيْرِهِ

وَشَرِّه: قال:

صدقتَ: "Bana iman hakkında bilgi ver?" diye sordu. Hz.

Peygamber (a.s) açıkladı: "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret

gününe inanmandır. Kadere yani hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna da inanmandır."

Yabancı yine: "Doğru söyledin!" diye tasdik etti. (Müslim, İman 1, (8); Nesâî,

İman 6, (8, 101); Ebu Dâvud, Sünnet 17, (4695); Tirmizî, İman 4, (2613)). Kaderi

İnkâr Küfürdür قُلْ

لَنْ

يُصيبَنَا

اِلَّامَا

كَتَبَ

اللّهُلَنَا

هُوَ
مَوْلينَا
وَعَلَى
اللّهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ De ki: Bize Allah’ın yazmış olduğu şeyden başkası isabet etmez. O bizim Mevlâ’mızdır ve mü'min olanlar artık Allah'a tevekkül etsinler. (Tevbe, 9/51) (Ayrıca bak: Hadid suresi 22. ayet) وعن
يحيى بن
يَعْمُرَ قال:
كَانَ أوّلَ
مَن قال في
القَدَرِ
بالبصرةِ
مَعْبَدٌ
الجُهَنىُّ،
فانطَلَقْتُ
أنا
وَحُمَيْدُ
بنُ عبدِ
الرحمن
الحِميرىُّ
حاجَّيْنِ أو
معتمِرَيْنِ.
فقلْنا: لو
لَقِينا
أحداً من
أصحابِ
رسُولِ
اللّهِ
فسألناه عما
يقولُ هؤلاءِ
في القدرِ،
فَوُفِّقَ
لنا
عبدُاللّهِ
بنُ عمر)رع(داخلاً
المسجِدَ
فاكتنفتُهُ
أنا
وصَاحِبِى:
أحدُنا عن
يمينهِ
والاخرُ عن
يسارهِ:

فظننتُ أنّ
صاحبى
سَيَكلُ
الكلاَمَ
إلىّ. فقلتُ يا
أبَا
عبدِالرحمن:
إنه ظََهَرَ
قِبَلنَا
أناسٌ يقرؤنَ
القرآنَ
وَيَتَقَفَّ
85;ُونَ العلمَ،
وذَكَرَ مِنْ
شأنِهِمْ،
وأنهم
يزعمونَ أنْ
لاقَدَرَ،
وَأن الامْرَ
أُنْفٌ فقال:
إذا لقِيتَ
أولئك
فأخْبِرْهُم
18; أنِّى برئٌ
منهم وأنهم
بَرَاءٌ
مِنِّى،
والَّذِى
يَحْلِفُ
بِهِ
عبدُاللّهِ
ابْنِ عُمرَ:
لو أنّ
لاحدِهم مثلَ
أحُدٍ ذهباً
فأنفقَهُ ما
قَبلَ اللّهُ
منه حتى
يُؤمِنَ
بالْقَدَرِ. 2. (15)
Yahya İbnu Ya'mur haber veriyor: "Basra'da kader üzerine ilk söz eden kimse Ma'bed
el-Cühenî idi. Ben ve Humeyd İbnu Abdirrahmân el-Himyerî, hac veya umre
vesîlesiyle beraberce yola çıktık. Aramızda konuşarak, Ashap’tan biriyle
karşılaşmayı temenni ettik. Maksudımız, ondan kader hakkında şu heriflerin ettikleri laflar
hususunda soru sormaktı. Cenâb-ı Hakk, bizzat Mescid-i Nebevî'nin içinde
Abdullah İbnu Ömer (r.a)'la karşılaşmayı nasib etti. Birimiz sağ,
öbürümüz sol tarafından olmak üzere ikimiz de Abdullah (r.a)'a
sokuldu. Arkadaşımın sözü bana bıraktığını tahmîn ederek, konuşmaya

başladım: "Ey Ebu Abdurrahmân, bizim taraflarda bazı kimseler zuhur etti. Bunlar Kur'an-ı Kerim'i okuyorlar. Ve ccedil;ok ince meseleler bulup ccedil;ıkarmaya ccedil;alışıyorlar." Onların durumlarını beyan sadedinde şunu da ilâc;ve ettim: "Bunlar, "kader yoktur, herşey hâc;distir ve Allah ounden bunları bilmez" iddiasındalar." Abdullah (r.a): "Onlarla tekrar karşılaşsan, haber ver ki ben onlardan bericirc;yim, onlar da benden bericirc;dirler." Abdullah İbnu Ouml;mer sözünü yeminle de te’kid ederek şöyle tamamladı: "Allah'a kasem olsun, onlardan birinin Uhud dağı kadar altını olsa ve hepsini de hayır yolunda harcasa kadere inanmadık¸a, Allah onun hayrını kabul etmez." (Müslim, İman 1, (8); Nesâî, İman 6, (8, 101); Ebu Dâvud, Sünnet 17, (4695); Tirmizî, İman 4, (2613)). وَعَنْعَليبنْاَبِىطَالِبٍكرّمَاللّهُوَجْهَهُقَا.لَ: قَالَرَسُولُاللّهَِلايُؤمِنُعَبدٌحتّىيُؤمِنَبأر.بَعٍ:يَشْهَدُأنَلاإلَهَإلاّاللّهُوَأنِّىمُحَمّدٌرَسُولُاللّهِبَعْدَالْمَوْتِ،وَيُؤمِنَبالْبَعْثِبَعْدَالْمَوْتِ،وَيُؤمِنَبِالْقَدَرِ: 6. (19)- Hz. Ali (k.v) diyor ki: Hz. Peygamber (a.s) şöyle buyurdu: "Kişi dört şeye inanmadık¸a mü'min olmuş sayılmaz: Allah'tan başka ilâc;h olmadığına ve benim Allah'ın kulu ve el¸isi Muhammed olduğuma, beni (bütün insanlara) hakla göndermiş bulunduğuna şâdet etmek, ölüme inanmak, tekrar dirilmeye inanmak, kadere inanmak" (Tirmizî, Kader 10, (2146)). Cenâb-ı Hakk'ın her oluştâdesi bulunmakla birlikte, rızâsı sadece hayırdadır: Bir hocanın gayesi, talebesinin başarılı olup sınıfını ge¸mesidir. Talebe ccedil;alışmaz ise hocanın yapacağı bir şey yoktur. Yine bir doktorun vazîfesi de, hastasını şâya kavuşturmaktır. Hasta, verilen re¸eteyi tatbîk etmez ise, gelişen menfî neticeden kendisi mes'ul olur. Doktora

herhangi bir cürüm isnad edilemez. Bir kimsenin kötü bir yola düşüp de: "Ne yapayım, kaderim böyle imiş!" demesi, ancak gafletinin muktezâsıdır. Namaz kılmak isteyen bir kimseye Cenab-ı Hak, kılma sebeplerini ihsâ eder; kılmak istemeyenlere de mânî sebepler vererek kıldırılmama tecellîsinde bulunur.ü Dolayısıyla insanın kadere bühtân ederek kendisini mâzur göstermek istemesi, hak ve hakîkate karşı işlenen bir haksızlıktır. Âyet-i kerîmelerde Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

اِنَّ اللّهَ
لَا يَظْلِمُ
مِثْقَالَ
ذَرَّةٍ
وَاِنْ تَكُ
حَسَنَةً
يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ
مِنْ
لَدُنْهُ
اَجْرًا
عَظيمًا "Şüphe yok ki Allâh zerre kadar haksızlık etmez..." (Nisâ, 4/ 40) وَمَا
اَصَابَكُمْ
مِنْ
مُصيبَةٍ
فَبِمَا
كَسَبَتْ
اَيْديكُمْ
وَيَعْفُوا
عَنْ كَثيرٍ "Başınıza gelen herhangi bir musîbet, kendi ellerinizle işledikleriniz yüzündendir. (Bununla beraber) Allâh birçoğunu da affeder." (Şûrâ, 42/30) Gözün görme, kulağın da işitme tâkati belli bir mesâfeye kadardır. O mesâfeden uzak olanı görme ve işitmek imkânsızdır. Bunun gibi kazâ ve kaderin de lâyıkıyla idrâki, beşerî tâkatin üzerindedir. Çünkü bizler hâdiseleri sebep ve bahânelerle bilip çözmeye çalışırız. Onun ardındaki hikmeti ekseriyetle idrak edemeyiz. Bu konu adeta derin bir deniz gibidir. Zekâsına güvenip o denizde yüzmeye çalışanların pek çoğu, ya kulun hiçşy;bir irâdesi olmadığını savunan "cebrîler", ya da her hususta mutlak bir irâde sâhibi olduğunu iddiâ eden "kaderciler" gibi, bâtıl girdaplarda döner dururlar. Nihayet o dipsiz ve sahilsiz denizde boğulurlar. Akıl ve idrâkin tükendiği böyle bir noktada, teslîmiyetle gönül âleminde bir miktar mesâfe daha kat etmek mümkünse de, bu işin sırrını mutlak mânâda çözebilmek mümkün değildir. Bunu kavrayıp haddini bilmek ve ötesini zorlamamak, kâmil bir kulluğun îcabındandır. Hazret-i Mevlânâ, kader sırrının akılla îzâh ve idrâkinin imkânsızlığını ve bu gizliliğin aslında büyük bir nîmet olduğunu şu kıssasıyla ne güzel ifâde eder: "Bir adam Mûsâ (a.s)'a gelerek: «−Ey Kelîmullâh! Bana hayvanların dillerini öğret! Onların sözlerini anlayayım da hâllerinden ibret alayım; azamet-i ilâhiyyeyi idrâk edeyim!» dedi." Hazret-i

Mûsâ ona dedi ki: «−Sen bu hevesten vazgeç;
gücünün üzerindekileri üğrenmeye kalkma! Bir karınca, gülden,
hacminin üzerinde su içmeye kalkarsa, boğulup helâk olur. Yani sana
takdîr edilen bilginin ütesini zorlama! Zîrâ bunun birçok tehlikeleri
vardır! Sen kâinattaki ilâhî saltanattan aklının yettiği kadar ibret almaya bak!
Kalbini Allâh'a yünelt! Bil ki ilâhî tecellîlerin sırları selim bir kalbe
âşikâr olur!» Bunun üzerine adam: «−Hiç olmazsa kapı
ününde yatıp duran ev bekçiliği yapan köpek ile kümes
hayvanlarının dillerini üğret!» dedi. Ne yapsa, adamı istediğinden
vazgeçiremeyeceğini anlayan Mûsâ (a.s), onun son talebini kabul etti. Ancak:
«−Aklını başına al; bu sır okyanusunda boğulma!» diye îkazda bulundu.
Adam sabahleyin: «Bakalım sâhiden şu hayvanların dillerini üğrendim
mi?» diye denemek için kapı eşiğinde durup bekledi. O sırada hizmetçi kadın,
sofra ürtüsünü silkelerken bir parça bayat ekmek yere
düştü. Orada bulunun horoz, bu ekmek parçasını hemen kaptı. Köpek
ona: «−Sen bize zulmettin! Çünkü sen buğday tanesi de
yiyebilirsin. Halbuki ben yiyemem! Niçin benim nasibim olan şu parça ekmeği
kapiyorsun?» dedi. Horoz ise köpeğe: «−Dert etme! Yarın ev sahibinin
atı ülecek, sen de doya doya et yersin!» dedi. Horozun, gâibden bir haber
verdiğini zanneden ev sahibi bu sözleri duyunca, hemen atını sattı. Horoz da, köpeğe
karşı mahcup oldu. Horozla köpeğin bu menfaat çatışması ardarda üç
gün devâm etti. Birinci gün at, ikinci gün katır ve
üçüncü gün kölesinin üleceğini horozun konuşmasından
üğrenen efendi, ülmeden evvel atını sattığı gibi, katırını ve kölesini de -uyanıklık
yaptığını düşünerek- satıp elinden çıkardı. Böylece köpek,
hiçbirinden umduğu menfaate kavuşamadı. Horoz her seferinde köpeği kandırmış
oldu. Olanlar yüzünden üç defâ mahcup hâle düşen
horoz, nihâyet dördüncü gün köpeğe dedi ki:
«-Gerçek şu ki, o açıkgöz efendi güya malını kaçırdı. Fakat
bu davranışı ile kendi kanına girdi. Artık yarın kendisi ülecek! Mirasçıları da feryad
üfigân edecekler. Bir öküz kesilecek, bundan herkes istifade edecek; biz
de, sen de!.. » Atın, katırın ve kölenin ülümleri, bu ham adamın başına
gelecek kötü kazanın siper ve kalkanı idi. Fakat o, malın ziyanından ve zarara uğramak
derdinden kaçtı da kendi kanına girdi.» Ahmak adam, horozun bu laflarına kulak
kabarttı. Duyduğu hakikat karşısında beti benzi sarardı. İçine müthiş bir kor
düştü. Soluğu Hazret-i Mûsâ'nın yanında aldı ve ona: «−Ey
Kelîmullâh! Feryadıma yetiş ve ızdırabımı dindir!» diye yalvarmaya başladı.
Mûsâ (a.s) dedi ki: «−Sen boyununu aşan işlere girdin. Şimdi de
çıkmazlarda dolaşıyorsun. Sen o hayvanları satmakla kazançlı çıkacağını mı
sanıyordun? Sana kader ve kazânın sırrını zorlamamanı ısrarla söylemiştim. Akıllı
kişiye, sonda görülecek şey önceden görünür; ahmağa da
sonunda!.. Lakin iş işten geçmiş olur. Madem ticaret ve satış işinde usta oldun; şimdi de
canını sat da kurtul!» Adamın büyük bir pişmanlıkla yalvarması üzerine
Hazret-i Mûsâ: «−Ok yaydan fırlamış artık! Onun geriye dönmesine
imkan yoktur. Ancak lutuf sahibi Hak'tan dilerim ki, ölürken îmanlı gidesin!»
dedi. Mûsâ (a.s), Cenab-ı Hakk'a ilticâ etti. Böylece adamın canı
mukabilinde îmanla göçmesi, Kelîmullâh'ın duâsı bereketiyle
müyesser oldu. Ayrıca Allâh Teâlâ, Hazret-i Mûsâ'ya:

«−Yâ Mûsâ! Dilersen onu dirilteyim...» buyurunca Hazret-i Mûsâ: «-Yâ Rab! Sana sonsuz hamd ü senâlar olsun! Sen onu öbür dünyada, o aydınlık ve yüce âlemde dirilt!
Çünkü orası ebedîdir, kazâ ve kaderin esrarının ortaya çıktığı bir yerdir!» dedi. (Mesnevî) وَعَسَىأَنتَكْرَهُواْشَيْئًاوَهُوَخَيْرٌلَّكُمْوَعَسَىأَنتُحِبُّواْشَيْئًاوَهُوَشَرٌّلَّكُمْ Umulur ki hoşunuza gitmeyen bir şey sizin için hayır; sevip beğendiğiniz bir şey de sizin için şer olur. (Bakara, 2/216)
Hikâyeden de anlaşıldığı gibi insan, bazen kendisi için hayırlı olmayan şeyleri de hırsla ister durur. Halbuki arzuladığı şey, belki de kendisini helâke götürecektir. Nitekim böyle bir âkıbete düşen insan, onu gafletten şiddetle istemiş bulunmasına rağmen pişman olmaktan kendini alamayıp feryâdü figan eyler. Bunun içindir ki, dünyâda gönül huzuru ve âhirette ebedî saâdet için en uygun olan, bu ilâhî azameti idrak edip tevekkül ve teslîmiyet gösterebilmektir. Lakin bu da herkesin harcı değildir. Kulun kendi hiçiğini kavrayabilmesi, sonsuzluk sermâyesidir. Yani kazâ ve kader karşısında yegâne çâre Hakk'a teslîm olmaktadır. Çünkü tevekkül ve teslîmiyet, kaderi safâ hâline getiren bir rahmet kapısıdır. Kadere îmân eden, her türlü kederden emîn olur. Ancak rızâ, teslîmiyet ve tevekkülü, hiçbir tedbîre başvurmamak, gelebilecek belâları önlemek için herhangi bir gayret göstermemek şeklinde bir pasiflik ve tembellik telakkî etmek de yanlıştır. tevekkül, hayrın celbi, şerrin defi için her türlü tedbiri aldıktan sonra, netîce hakkında Cenâb-ı Hakk'a teslîm olup O'na sığınmaktır. Yoksa sebeplere tevessül etmeden kuru bir tevekkül makbûl olmadığı gibi, bu durum gerçek tevekkülün rûhuna da zıd bir keyfiyettir. Nitekim Hazret-i Ömer (r.a) bir yolculukta, gitmek üzere oldukları Şam'da salgın hastalık zuhûr ettiğini haber alınca gerekli istişâreler netîcesinde Şam'a gitmekten vaz geçmiştir. Aslında Cenâb-ı Hakk'ın ve Hazret-i Peygamberin emrine daha muvâfık olan bu ihtiyat ve tedbîr karşısında sahâbeden Ebû Ubeyde bin Cerrah (r.a), Hazret-i Ömer (r.a)’e: "Allâh'ın kaderinden mi kaçiyorsun?" diye sormuş, Hazret-i Ömer (r.a) ise, o âlim ve fâzıl sahâbîden böyle bir suâli beklemediği için: "-Keşke bunu senden başkası söyleseydi ey Ebû Ubeyde! Evet, Allâh'ın kaderinden, yine Allâh'ın kaderine kaçiyoruz. Ne dersin, senin develerin olsa da bir tarafı verimli, diğer tarafı çorak bir vâdiye inseler ve sen verimli yerde otlatsan Allâh'ın kaderiyle otlatmış; çorak yerde otlatsan yine Allâh'ın kaderiyle otlatmış olmaz mıydın?"
(Buhârî, Tıb, 30) sözleriyle mukâbele etmiştir. Bu arada sohbetin üzerine gelen Abdurrahman b. Avf (r.a) Rasulullah (a.s) dan şöyle işittiğini söyleyerek Hz. Ömer’i teyid etmiştir. قَالَ

رَسُولُ
اللّهِ #: إذَا
سَمِعْتُمْ
بِالطَّاعُونِ بِألارْضٍ
فَلا
َتَدْخُلُوهَا، وَإذَا
وَقَعَ
بِألارْضٍ،
وَأنْتُمْ
بِهَا فَلا
َتَخْرُجُوا
مِنْهَا (4039)- "Rasulullah (a.s) buyurdular ki:
"Bir yerde veba çıktığını duyarsanız oraya girmeyiniz, bulunduğunuz yerde veba
çıkmışsa oradan ayrılmayınız." [Buhârî, Tıbb 30, Enbiya 50, Hiyel 13;
Müslim, Selâm 92, (2218); Muvatta, Câmi 23, (2, 896); Tirmizî, Cenâiz
66, (1065).] Görüldüğü üzere kaderin dışına çıkılmaz. Bu
yüzden kula düşen, tedbîr ve gayretten ibârettir. Sonra da Allâh'ın
takdîr ettiği netîceye râzı olmaktadır. Hikmet penceresinden bakanlar için
kaderdeki gizlilik ve kulun onu lâyıkıyla idrâk edememe keyfiyeti, bir kahır sebebi değil,
bilakis son derece büyük bir lutuf vesîlesidir. Çünkü beşerin
kaderi bilmesi hâlinde, içinden çıkılmaz birçok tehlike ve felâketlere
düşeceği, inkâr edilemeyecek bir hakîkattır. Meselâ şifâsı olmayan bir
hastalığa dûçâr olup can verecek bir şahsın, öleceği âna kadar
endişeden uzak kalabilmesi, kaderin bu gizliliği sâyesindedir. Fakat herhangi bir kimse
öleceği zamanı bilseydi, ölümün kendisine yaklaştığı yıllarda, kederden eli
ayağı tutulur, iş yapamaz hâle gelir, defâlarca ölür ölür dirilirdi.
Yavrusunun kendinden evvel öleceğini bilen bir anne de, seneler öncesinden o
hâlin mâtemine girerdi. Netîcede bu durum, hayattaki âhengin
îcâbıyla tezat teşkîl eder ve muvâzene kaybolurdu. Son zamanlarda artan
stres, bunalım ve intiharlar, cüzî irâdenin zaafa uğramasının tabiî bir
netîcesidir. Ayrıca mâneviyat mahrumluğunun getirdiği hazîn bir âkıbettir.
Çünkü mânevî eğitimden uzak bir kalbin, nefânî arzu ve
ihtiraslara esâr olması pek tabiîdir. İnsanı "gayba" yönlendiren kadere
îmân ise, hayatın sürp­rizlerini sükûnet ile karşılayan bir
teslîmiyet ve huzur hâlinin yaşanmasıdır. Saâdetin şaşmaz kâidesi; akı
vahye tâbî kılmak, kalbi güzel ahlâk ile tezyîn etmek ve bu
sâyede hayâtın sürprizlerine karşı rızâ göstermektir. Yine
gerçek saâdet, hayatın med ve cezirlerini kabullenmek, meşakkatlerine
tahammül göstermek, her şeyin güzel tarafını görüp, âlemlerin
Rabbine teslîm olmaktadır. Cenâb-ı Hak, bâzen bir lutfu zâhiren kahır
sûretinde, bir kahır da lütuf sûretinde tecellî ettirebilir. Bütün bu
keyfiyetlerin insana meçhûl kılınması, bu dünyanın bir imtihan mekânı
olmasından kaynaklanmaktadır. Allâh Teâlâ buyurur:
وَعَسى اَنْ
تَكْرَهُوا
شَيًْا

وَهُوَ
خَيْرٌ
لَكُمْ
وَعَسى اَنْ
تُحِبُّوا
شَيًْا
وَهُوَ شَرٌّ
لَكُمْ
وَاللّهُ
يَعْلَمُ
وَاَنْتُمْ
لَا
تَعْلَمُونَ
"Umur ki hoşunuza gitmeyen bir şey sizin için hayır; sevip beğendiğiniz bir şey de sizin için şer olur. Allâh bilir, siz bilmezsiniz." (Bakara, 2/216) Fakirlik ve zenginlikten örnek verelim. Bir fakir, hâlinden şikâyet etmeyip, Allâh'ın takdîrine rızâ gösterirse, bu onun için belki ebediyet zenginliğine vesîle olacaktır. Halbuki o fakir, bu dünyada zengin olsa, ihtimal ki sâhip olduğu imkânlar benliğini tahrîk edip nefsinde bir kudret vehmi doğuracak ve yine belki gaflet içinde sefahat ve rehâvete dalarak ebedî saâdeti hebâedecektir. Tabî ki bunun zıddı da mümkündür. Velhâsıl mü'min, içinde bulunduğu her hâli güzel görüp ilâhî takdir ve tanzîme râzı olarak, onu ebediyet kazancına bir fırsat bilmeli; sabır, şükür ve teslîmiyet üzere yaşamaya gayret etmelidir. Müminin Her Hali Hayırdır عَجَباً
ِلامْرِ
الْمُؤْمِنِ
إنّ اَمْرَهُ
كُلّهُ لَهُ
خَيْرٌ
وَلَيْسَ
ذلِكَ ِلاحدٍ
إلا
ّلِلمُؤْمِنِ
إن
اَصَابَتْهُ
سَرّاءُ
شَكَرَ
فَكَانَ
خَيْراً لَهُ
وَإنْ
اَصَابَتْهُ
ضَرّاءُ
صَبَرَ
فَكَانَ
خَيْراً لَهُ
"Mü'minin durumu gerçekten gıpta ve hayranlığa değer. Çünkü her hâli kendisi için bir hayır vesîlesidir. Böylesi bir haslet sâdece

mü'minde vardır: Sevinecek olsa, şükreder; bu onun için hayır olur. Başına bir belâ gelecek olsa, sabreder; bu da onun için hayır olur." (Müslim, Zühd, 64) Bu sebeple Allâh Rasûlü (a.s), kadere îman etmekle iktifâ etmemizi emir buyurmuş ve bu hususta yersiz münakaşalardan menetmiştir. Şâir Ziyâ Paşa da, beşer tâkatinin üstündeki hakîkatlere dâir şöyle der: İdrak-i meâlî bu küçük akla gerekmez, Zîrâ bu terâzî bu kadar sıkleti çekmez! Çalışın, Zira Herkes Yaratıldığı Şeye Erecektir عن علي رَضِيَ اللّهُ عَنْه قال:كُنَّا في جَنَازَةٍ بِبَقِيعِ الْغَرْقَدِ، فأتَانَا رَسُولُ اللّهِ ، فَقَعَدَ وَقَعَدْنَا حَوْلَهُ وَبِيَدِهِ مِخْصَرَةٌ، فَجَعَلَ يَنْكُتُ بِهَا الارْضَ.ثُمَّ قَالَ:مَا مِنْكُمْ مِنْ أحَدٍ إلا َّوَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ.فَقَالُوا:يَا رَسُولَ اللّهِ، أفَلا َ نَتَّكِلُ على كِتَابِنَا؟ فقَالَ:اعْمَلُوا فَكُلٌّ

[illegible]

دِينَنَا
كأنَّا
خُلِقْنَا
الانَ.فِيمَ
الْعَمَلُ
الانَ؟
أفيمَا
جَفَّتْبِهِ
الاقَْلامُ
وَجَرَتْ
بِهِ
الْمَقَادِي
85;ُ،أمْفِيمَا
يُسْتَقْبَل
15;؟قَالَ.لاَ.
بَلْفيمَا
جَفّتْبِهِ
الاقَْلامُ
وَجَرَتْ
بِهِ
الْمَقَادِي
85;ُ.قَالَ.
فَفِيمَ
الْعَمَلُ؟
قَالَ.
اعْمَلُوا
فَكُلٌّ
مُيَسَّرٌ
لِمَاخُلِقَ
لَهُ،
وَكُلٌّ
عَامِلٌ
بِعَمَلِهِ.(4833)- Hz.
Cabir (r.a) anlatıyor: "Sürâka İbnu Malik İbnu Cu'sem (r.a) gelerek sordu: "Ey Allah'ın
Resulü! Bize dinimizi açıkla. Sanki yeni yaratılmış gibiyiz. Şimdi amel ne husustadır:
Kalemlerin kuruduğu, miktarların kesinleştiği şeylerde mi, yoksa istikbale ait şeylerde
mi çalışacağız?" "Hayır (istikbale ait şeylerde değil). Bilakis kalemlerin kuruduğu, miktarların
cereyan ettiği (kesinleştiği hususta!" buyurdular. Sürâka tekrar: "Öyleyse niye
amel edelim (boşa zahmet çekelim)?" diye sordu. Aleyhissalâtu vesselâm:
"Çalışın! Herkes yaratıldığı şeye erecektir! Herkes, (yazıldığı) ameliyle amel olacaktır!"
buyurdular." [Müslim, Kader 78, (2648).] Not: Bu metin Osman Nûri
Topbaş’ın Altınoluk Mart 2002 sayı193’deki “Kader ve Esrarı”
isimli yazısından değişiklikler yapılarak alınmıştır.

[İslam ve Hayat, Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)